

4/2025 (36. ročník)

Patron

čtvrtletník přátel drobných památek Jizerských hor

Buk anděla strážného
Schutzengelbuche

**Obrázek na Buku anděla strážného
Obnova kříže na Křížovém buku
Vzkříšení studánky na Hartě**

Instalace nového obrázku na Buku anděla strážného při Francouzské cestě. Foto Bohumil Horáček

Křížový buk na rozcestí u Hubertky zdobí nový litinový kříž. Foto Bohumil Horáček

Vážení členové a příznivci Spolku Patron

Rok 2025 byl pro Spolek Patron opět obdobím aktivity, péče a živé účasti na dění v regionu Jizerských hor. Na podzim naši členové instalovali obnovený obrázek na Buku anděla strážného a nový kříž na Křížovém buku. Oba pomníčky tak znovu získaly důstojné místo v krajině. Podařilo se je obnovit za finančního přispění města Hejnice, za což velice děkujeme. Frýdlantským členům našeho spolku se povedlo obnovit lesní studánku na Hartě. Pokračovaly práce na renovaci Stammelova kříže u přehrady na Černé Nise. Neplánovaně nám také do pomyslného zásobníku oprav přibily i další památky, u nichž došlo k poškození nebo zchátrání – například Hoffmannův kříž nad Hejnicemi.

Naším cílem je nejen samotná obnova, ale také sdílení příběhů a významu takových míst. Členové spolku zorganizovali setkání u pomníčku Zabitého mládence, připomínající jeho 200. výročí. Přednášku o místních zajímavostech jsme zajistili v oldřichovském Domě přírody Jizerských hor. O většině těchto akcí se dočtete v tomto vydání.

Děkujeme vám všem – členům i příznivcům Spolku Patron – že jste společně s námi u toho; obzvláště pak děkujeme těm, kteří se na činnosti spolku podílejí aktivně.

Přejeme hezký rok 2026 v Jizerských horách.

Výbor Spolku Patron

Oprava Stammelova pomníčku bude pokračovat i v roce 2026. Foto Petr Bureš

Titulní strana: Obnovený obrázek na Buku anděla strážného. Foto Bohumil Horáček

Buk anděla strážného

Bohumil Horáček

Život dřevorubců a svážečů dřeva v Jizerských horách byl vždy tvrdý. Tito lidé byli často vystaveni chladu, vyčerpání a nebezpečí, které se nedalo obejít ani zmenšit. Pracovali na strmých svazích, v hlubokém sněhu i v nevládném počasí, kdy stačila jediná chyba, uvolněný náklad nebo špatně odhadnutá rychlost saní, a z běžné práce se stal boj o přežití. Zranění byla častá a smrt nebyla výjimkou, ale tichým společníkem. Hory si svou daň vybíraly bez ohledu na zkušenosti i sílu, a proto dodnes na svazích, u cest a v lesních průsecích nacházíme drobné pomníčky, křížky a pamětní místa, která připomínají muže, jejichž práce je občas stála i vlastní život.

Jednu z mála výjimek – obrázek, přibitý na mohutném buku – najdeme na západním svahu Smrku, v místech, kde červeně značená stezka od chaty Hubertky ústí na Francouzskou cestu. Připomíná dřevorubeckou, nebo chceme-li svážečskou nehodu, ovšem na rozdíl od mnoha dalších – se šťastným koncem. Mohla by se klidně jmenovat „Neumannovo štěstí“, ale lidé v Jizerských horách a přátelé drobných památek ji znají pod názvem „Buk anděla strážného“.

Nejstarší zobrazení Buku anděla strážného pochází od Emila Nováka. Kresbu pořídil z paměti v době, kdy už památka neexistovala. Kompozice obrázku i Emilův popis naznačují, že původní buk stál pod Francouzskou cestou, vpravo při cestě od Hubertky. Archiv Spolku Patron

K původu památky máme poměrně dost informací, přesto každá z nich je trochu zahalena mlhou a žádná není úplná. Víme, že zde havaroval svážeč dřeva s naloženými saněmi. Víme, že se jmenoval Neumann, ale neznáme jeho křestní jméno. Víme, že se nehoda stala ve druhé polovině 19. století, ale neznáme přesný rok. Víme, že s Neumannem svážel dřevo další kolega na druhých saních. Jeho jméno neznáme vůbec. Víme, že muži pocházeli buď z Bílého Potoka, nebo z Libverdy – stoprocentní jistotu však nemáme.

Co se zde vlastně stalo? Zimy předminulého století v Jizerských horách každoročně svíraly zdejší lesy s neobyčejnou tvrdostí. Sníh ležel v závěších tak vysokých, že pohlcoval nízké smrčky a mráz koval cestu do hladkého, zrádného povrchu. Právě v takových dnech se oba muži vydali na svahy Smrku, aby do údolí svezli dřevo z míst, kde si ho předem za příznivějších podzimních dní nachystali. Saně a zemská gravitace měly usnadnit dopravu. Cesta se spouštěla dolů v dlouhém a prudkém úseku, vytvořeném přírodním zářezem potoka *Velká rybí voda*. Místní lidé tomuto místu říkali *Feueresse*, tedy *Komín*. Saně tu nabíraly rychlost takovou, že bylo nutné spoléhat se více na štěstí než na lidskou sílu.

Neumann i jeho společník jistě byli zvyklí na strmé tratě i na riziko, které patřilo k řemeslu stejně samozřejmě jako sekera a saně. Dobře věděli, že na úzké a prudce se svažující cestě nemohou jet dolů najednou v těsném závěsu za sebou. V takovém případě se nejprve spustily první saně, a když je svážeč odstavil na bezpečném místě, křikl na čekajícího druhá nahoře, že trať je volná. Tak se stalo i tentokrát. První saně zmizely směrem do údolí a Neumann, zapřený nohama pevně ve sněhu čekal, až uslyší zezdola výkřik. Po chvíli se mu zdálo, že jej zaslechl. Nebyl si úplně jistý, proto ještě pár okamžiků počkal, a když se domníval, že dráha je prázdná, pustil saně do běhu.

Těžko ovladatelný náklad brzy nabral rychlost. Vítr mu rval z očí slzy a ledový vzduch pálil v plicích, zatímco se i se saněmi řítit dolů. V takové rychlosti už nebylo cesty zpět. Věděl, že jediný záchytný a bezpečný bod se na-

Obrázek, který v roce 1990 instaloval Jiří Šourek, je umístěn ve stále spolkové expozici ve Vile Schowanek. Najdeme zde i jeho pozdější verzi. Foto autor

chází v místě, kde se svážnice křížila s lesní silničkou. Ke své hrůze však právě tam spatřil svého společníka se saněmi u paty strmé cesty. Zdržovaný nepřízní terénu doposud nestihl saně vytlačit a odstavit je stranou na širší lesní cestě. Střet byl nevyhnutelný.

V posledních okamžicích, kdy si člověk uvědomí křehkost vlastního těla a nicotu všech svých sil, se v Neumannovi probudilo cosi, co si později neuměl vysvětlit. Jako by se do něj vlila neznámá energie, zvedl oj saní vysoko před sebe, natáhl křečovitě nohy, aby pak vymrštěn silou nárazu přeletěl přes vpředu stojící saně a dopadl na vršek jejich nákladu. Zatímco první muž

Stálá spolková expozice přechovává i nepoužitý obrázek neznámého autora z Raspenavy. Foto autor

zůstal stát s roztřesenými koleny a dechem, Neumann pochopil, jak blízko byl smrti, a tento pocit ho donutil usednout do sněhu.

V takových chvílích lidé nehledají slova, a tak nevíme, kudy oba muži pokračovali dále a jak se dostali zpátky do svých domovů. Dochovaly se však zprávy o tom, že Neumann – vědom si nešťastných osudů mnoha svých sousedů při práci v lese – své přežití považoval za zásah vyšší moci. V hejnickém klášteře proto zakoupil obrázek s vyobrazením anděla strážného. Nechal jej požehnat knězem a pak ho pověsil na mohutný buk, který stál v místě nehody a jeho záračného přežití. Nevíme, kdy se tak stalo – patrně zakrátko po dramatické události. Obrázek připomínal, že

Jan Podhora v roce 2001 namaloval novou verzi pomníčku, na snímku jej členové Spolku Patron upevňují na místo. Foto Herbert Endler

Ač tomu počasí nenasvědčuje, instalace v roce 2001 proběhla v sobotu 14. dubna. Zleva: Jiří Pavelka, Jan Podhora a Petr Holub. Foto Herbert Endler

tu kdysi lidská síla sotva stačila, a přece byla dostatečná. Místu se později začalo říkat „U Buku anděla strážného“.

Roky plynuly, sněhy přicházely a odcházely, les měnil podobu, ale příběh zůstával. Vyprávěli si jej lidé v údolí – chlapi v hospodě, ženy při sušení sena.

Nejstarší známou písemnou zmínku o Buku anděla strážného najdeme ve 2. vydání turistického průvodce z roku 1902 na straně 536, jehož autorem byl c. k. profesor Franz Hübler. Pan profesor si zřejmě liboval v předlouhých názvech – pojmenoval ho *Führer durch das Jeschken- und Isergebirge, Theile des Lausitzer und Mittelgebirges, durch Reichenberg und Umgebung*. Vydavatelem byl *Německý horský spolek pro Ještědské a Jizerské hory (Der Deutsche Gebirgsverein für das Jeschken- und Isergebirge)*. Pátrali jsme také v 1. vydání z roku 1883. To není tak obsáhlé a autor v něm Buk anděla strážného bohužel nezmiňuje. Pouze zevrubně popisuje výlet na vrchol Smrku. Úsměvně je doporučení najmout si na výstup průvodce a vybavit se vlastními potravinami. Také uvádí, že z vrcholu není nic vidět, neboť je pokryt vzrostlým lesem.

O pět let později, v roce 1907, příběh Franz Hübler podrobně popsal v *Ročence Německého horského spolku pro Ještědské a Jizerské hory* v článku s ještě delším titulem *O přírodních památkách Jizerských a Ještědských hor a části Lužických hor a jejich úpatí (Über die Naturdenkmäler des Iser- und Jeschkengebirges und eines Teiles des Lausitzer Gebirges und deren Schutz)*. Právě v něm se věnuje i některým pomníčkům a jejich příběhům, mimo jiné i Buku anděla strážného.

Obrázek anděla strážného po léta visel na mohutném buku, jeho existenci dokládá kartograf Josef Matoušek ve slavné speciálce *Jizerských hor*, vydané v roce 1927 i v její novější verzi z roku 1938 (označeno jako *Schutzengel Buche*). Je téměř jisté, že původní Neumannův obrázek nevydržel nápor horského počasí a musel být někdy v první polovině minulého století obnoven. Dokládá to i zápis Emila Nováka, který uvádí, že šlo o plechovou tabulku, a dokonce ji později podle svých vzpomínek nakreslil. Není příliš pravděpodob-

V den státního svátku 17. listopadu 2010 obklopovala Buk anděla strážného jizerská mlha. Foto Jan Podhora

né, že by původní kresba z 19. století byla vyvedena na plechovém podkladu. Památka přežila i druhou světovou válku, vyhnání německého obyvatelstva i komunistický převrat v roce 1948. Za své vzala patrně až v 50. letech minulého století, kdy si zde libverdští sáňkaři zřídili startovní domek přírodní sáňkařské dráhy a mohutný buk – patrně i se zbytky obrázku – zlikvidovali.

Příběh znovu ožil až v roce 1976, kdy jej Miloslav Nevrlý uvedl ve své *Knize o Jizerských horách*. Nehoda dřevorubce Neumanna je v ní vylíčena v jednom krátkém odstavci a je nepochybně interpretována díky Hüblerovu článku z roku 1907. Díky tomu se celá událost po mnoha letech vynořila z hlubin času a mohla inspirovat některého ze čtenářů k tomu, aby památku obnovil. Zdá se však, že dlouhou dobu zde neviselo nic.

Správný čas přišel až na přelomu 80. a 90. let minulého století. Památku v roce 1990 obnovil z vlastní iniciativy Jiří Šourek společně s Kratzerovým obrázkem v nedalekém údolí Hájeného potoka. Když v roce 1991 čerstvě vzniklý Spolek Patron přiděloval svým členům patronaci nad jednotlivými pomníčky, Buk anděla strážného se v dobovém spolkovém soupisu nenacházel. Nový obrázek neumělým způsobem zobrazoval svážeče se saněmi, řídicího se vzrostlým lesem. Nad ním se vznášel symbol snad jen vzdáleně připomínající anděla strážného.

Další opravu v roce 2001 již organizoval Spolek Patron. Novou malbu – prakticky repliku Šourkovy kompozice – zajistil Jan Podhora z Hejnic s dcerou Kateřinou. Montáž byla provedena v sobotu 14. dubna 2001, kdy se jí společně s autorem obrázku ujali Herbert Endler, Jiří Pavelka a Petr Holub v rámci výletu k uctění památky Emila Nováka u Věže Grálu. Předchozího dne zasypala Jizerské hory vydatná sněhová nadílka, a tak se celá akce změnila v malé dobrodružství se šťastným koncem na Bartlově boudě. Herbert Endler, jeden z účastníků, průběh celého dne popisuje v Patronu č. 4/2001.

Zde do příběhu vstupuje další prvek tajemna. Patroni obrázek, který namaloval Jiří Šourek, sundali již někdy v průběhu roku 2000. Na buku tak zůstala jen osiřelá dřevěná podkladová deska. Déle trvající absenci patrně nevydržel neznámý přítel jizerskohorských památek z Raspenavy. Namaloval obrázek menších rozměrů, do jehož rohu umístil monogram M. L., nápis „Raspenava“ a datum 14. 3. 2001. Vyrobil i dřevěnou podložku a na jaře 2001 čekal na vhodnou příležitost umístit dílo na strom. Spolek Patron byl patrně rychlejší. Záhadná verze obrázku se zachovala dodnes a je k vidění ve stále spolkové expozici v Jiřetínské Vile Schowanek. Zdá se, že v terénu se nikdy neobjevila.

Další obnovu inicioval Spolek Patron téměř po 25 letech. Už na konci roku 2024 se ve výboru spolku rozproudila debata, že stávající podoba obrázku není zaručeně původní a v podstatě není ani příliš důstojná. Výbor se rozhodl, že jej spolek v roce 2025 obnoví v nejstarší známé podobě, kterou popisuje Franz Hübler v roce 1902. Zobrazena tedy bude pouze postava anděla

strážného s dvojjazyčným nápisem. Jako odkaz na charakter příběhu byl anděl zasazen do zimní horské krajiny.

Členové spolku připravili velkou podkladovou desku, aby byl obrázek dobře viditelný z Francouzské cesty. Malíř Pavel Koňářík, se kterým Spolek Patron dlouhodobě spolupracuje, podle zadané předlohy namaloval líbivou podobu anděla strážného. S příchodem podzimu pak nastal čas připevnit památku na své místo. Padlo rozhodnutí, že se tak stane ve čtvrtek 30. října 2025 a Buk anděla strážného bude zavěšen společně s výměnou křížovému buku. Ten byl renovován prakticky souběžně a na obnovu obou památek Spolek Patron finanční částkou 8 000 Kč přispělo město Hejnice.

V předposlední říjnový den roku 2025 se tedy na západní svahy Smrku vydali čtyři členové spolku. Tentokrát nikoliv pěšky, ale autem. Přece jen – přepravovány byly dvě rozměrné památky, nářadí a výsuvný žebřík. Předpověď počasí slibovala polojasno, na Jizerské hory se však již od rána snášely prouhy deště. Ještě když automobil míjel Bartlovou boudou, tak hustě pršelo. Po příjezdu na místo však déšť ustal, mračna se jako zázrakem rozestoupila a nasměle vykouklo slunce. Božský okamžik pro bohubilou činnost!

Pak už to bylo celkem jednoduché – najít správnou a dostatečně vysoko umístěnou pozici místo pro upevnění obrázku, vyvrtat díry a celé dílo pevně přišroubovat. Bylo nutné dávat pozor, svah je zde opravdu prudký a bezpečně na něm udržet vyložený žebřík nebylo jednoduché. Práce byla dokončena v pravé poledne. Zbývalo jen pořídit společnou fotografii s čerstvě instalovaným obrázkem a celá skupina se mohla s radostným pocitem přesunout o několik set metrů níže a instalovat nový kříž na Křížový buk.

Plodný den v Jizerských horách končil posezením u kávy a zákusku v kavárně v Hejnicích, do jejíchž oken nahlíží poutní chrám Navštívení Panny Marie s přilehlým klášterem, tedy místo, kde kdysi snad dřevorubec Neumann svůj obrázek pořídil. Kruh se hezky uzavřel.

Čtvrtek 30. října 2025: okamžik těsně před upevněním a napjaté čekání, zda nepodklouzne žebřík. Foto autor

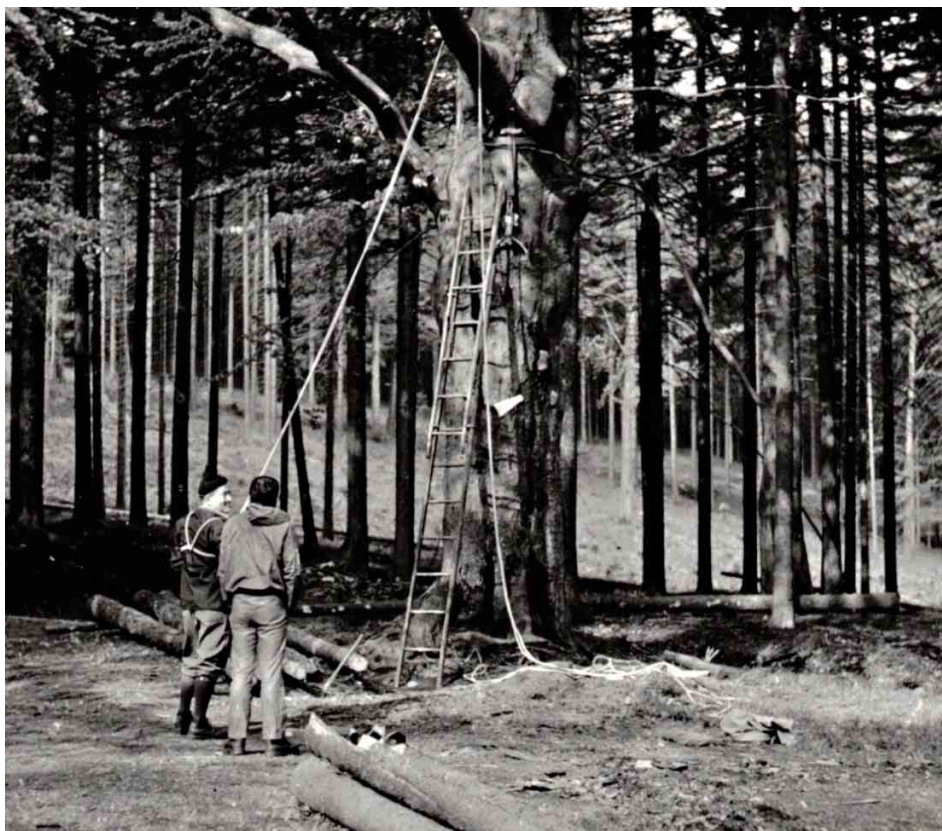
*Dílo se podařilo, na společném snímku zleva Oliver Scholze, Jiří Hercík, Bohumil Horáček a Otokar Simm.
Foto autor*

Obnova i historie Křížového buku

Otokar Simm

Když jsme v předposlední říjnový den roku 2025 vyměňovali půl století starý kříž na bukovém obrovi naproti chatě Hubertce, vybavily se mi některé události spojené s touto památkou a její dávnou obnovou. Text o letošní obnově najdete na zadní straně obálky, já se nyní vrátím o 50 let zpět.

V sobotu 25. října 1975 jsme vyrazili z novoměstského nádraží na výlet za památkami Frýdlantska. Naším cílem byl nejdříve Rückertův pomníček a Oslí buk, načež jsme kolem Nového Města pod Smrkem stoupali severním úbočím hory k Enderovu křížku a tabulce Adolfa Pecha. Přes Schölerovu jámu jsme došli ke Křížovému buku u Hubertky.

Montáž krucifixu proběhla 14. května 1976. Dodnes o tom svědčí nenápadná tabulka s tímto datem zarostlá zpola do stromu. Otto Pospíšil, přichystaný jistit autora snímku, a Otokar Simm. Foto Pavel Fajgl

Byli jsme tři a naším neformálním vůdcem byl Otto Pospíšil, nejstarší z nás a současně excelentní znalec Jizerských hor, od něhož jsme s Pavlem Fajglem mohli pochytit spoustu zajímavostí.

Na Křížovém buku tehdy žádný symbol křesťanství či obrázek nevisel, byla zde ale jedna zvláštnost. V dost hlubokém otvoru, vydlabaném do kmene stromu, byl patrný kousek prastarého, dokonale vrostlého kříže. Neznámý pamětník se zřejmě pokoušel po něm pátrat. Jakmile kříž objevil, v dlabání našťestí ustal; pokračování by patrně znamenalo konec tohoto letitého mohykána.

I s odstupem mnoha let jsem přesvědčený, že Otto se při téhle návštěvě rozhodl kříž obnovit. Byl zručným řemeslníkem a obnova „pomníčků“ byla jeho koníčkem, a tak se během zimy pustil do výroby pohledného krucifixu s dřevěným křížem a stříškou z měděného plechu, ze kterého vyřezal i písmena IIRI. „Obrácené“ písmeno N nebylo Ottovým omylem – trval na této

podobě, protože tak to prý viděl napsané na nějaké staré památce a basta!

Na jaře měl Otto vše připravené a 14. května 1976, v pátek odpoledne „po práci“, jsme ve stejném složení jako před rokem vyrazili k Hubertce. Kříž a vše potřebné Otto naložil do přívěsného vozíku. Ze dvou spojených žebříků jsme pak nelehký krucifix vytáhli co nejvýše, aby byl uchráněn před škůdci, a jištění přes bukovou větev jsme ho nakonec upevnili na strom.

V souvislosti s cestou na Hubertku se mi vryla do paměti jedna legrační příhoda. Mezi Raspenavou a Hejnicemi nás zastavil bdělý esenbák, dnes bychom mu říkali policista. Uniformovaný

*Kříž je pověšen, nyní už jen zbývá otočit Kristovo tělo hlavou vzhůru.
Foto Pavel Fajgl*

muž provedl běžnou kontrolu, pak si ale všiml kříže naloženého pod plachtou ve vozíku. Okamžitě pojal podezření, že jsme ho někde ukradli. Našemu vysvětlení o opačném účelu naší cesty moc nevěřil, a proto si pro jistotu opsal údaje z našich občanských průkazů. Tím vše skončilo a kříž visel na Křížovém buku až donedávna. Jakýmsi zázrakem nepodlehł za těch padesát let povětrnostním vlivům ani jiným škůdcům.

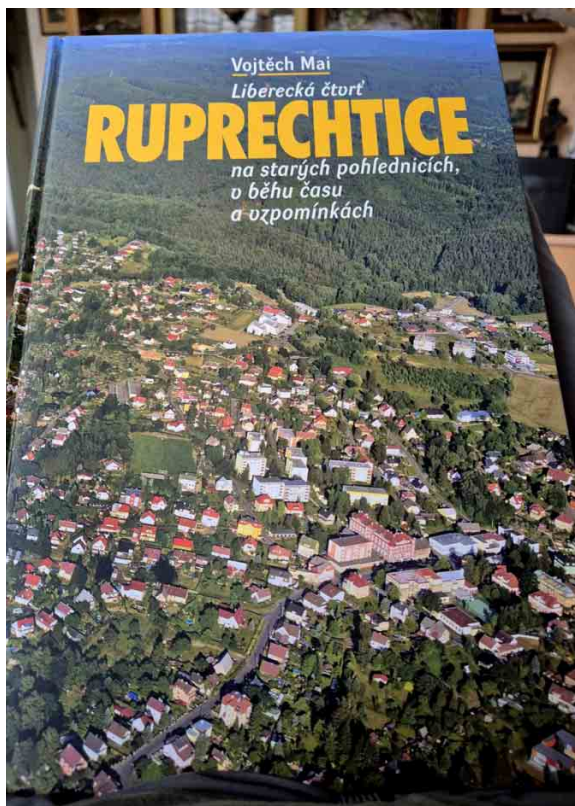
*Po padesáti letech opět v úměně kříže, autor textu jistí pohledem ze země, na žebříku Oliver Scholz.
Foto Bohumil Horáček*

Publikační činnost členů Spolku Patron v roce 2025

Bohumil Horáček

Členové Spolku Patron byli v uplynulém roce aktivní nejen z hlediska terénní práce a péče o památky, ale také na poli literární tvorby. Vydané knihy potvrzují, že spolek sdružuje osobnosti, které dokážou regionální historii, krajinu i příběhy míst zpracovat s hlubokou znalostí, zaujetím a smyslem pro detail. Od rozsáhlých historických monografií přes tematické městské studie až po osobitá literární toulání krajinou Jizerských hor vznikla díla, která mají hodnotu pro odborníky i širokou veřejnost.

Bezpochyby nejrozsáhlejší a nejnáročnější publikací roku je kniha **Ruprechtice** od Vojtěcha Maie. Po několika letech intenzivního bádání, systematického shromažďování archivních materiálů, fotografií, map i osobních svědectví se

Kniha o Ruprechticích představuje tuto libereckou čtvrť nejen prostřednictvím starých pohlednic

autorovi podařilo vytvořit ucelenou monografii jedné z libereckých čtvrtí. Kniha mapuje historický vývoj Ruprechtic od nejstarších zmínek přes období prudkého rozvoje až po současnost a nabízí čtenáři nejen fakta, ale i atmosféru místa, které bylo po generace domovem tisíců lidí. Publikace je cenným zdrojem informací pro historiky, pamětníky i všechny, kteří se zajímají o proměny Liberce a jeho čtvrtí.

Mimořádně produktivní byl v roce 2025 také Lubor Lacina, kterému se podařilo vydat hned tři samostatné knihy a zároveň se podílet na další rozsáhlé kolektivní publikaci. Chronologicky první z nich je monografie **Albrechtice v Jizerských horách 1670–2025**, která přináší komplexní pohled na vý-

voj obce od jejích počátků až po současnost. Kniha vznikla ve spolupráci s dalšími autory a kombinuje historický text s bohatým obrazovým materiálem, mapami i archivními dokumenty. Pro obyvatele Albrechtic i milovníky regionálních dějin jde o zásadní publikaci, která shrnuje více než tři století života horské obce.

Druhá Lacinova kniha se tematicky přesouvá do Jablonce nad Nisou. Publikace **Příběh hotelu Geling/Praha** sleduje osudy jedné z významných staveb města, která byla svědkem společenského, kulturního i politického života několika epoch. Autor zde propojuje stavební historii s příběhy lidí, kteří se v hotelu setkávali, pracovali nebo jej navštěvovali, a vytváří tak plastický obraz proměn města v průběhu 20. století. Knihu napsal ve spoluautorství s Jaromírem Schubertem.

Třetí samostatnou knihou Lubora Laciny jsou **Jablonecké lázně – zatím nedokončený příběh**. Jak už název napovídá, jde o publikaci, která se neuzavírá definitivním hodnocením, ale spíše otevírá téma lázeňství v Jablonci nad Nisou v celé jeho šíři. Autor sleduje vznik lázní, jejich rozkvět i složitý vývoj v pozdějších desetiletích a klade důraz na jejich význam pro společenský život města. Kniha je cenným příspěvkem k poznání městských dějin a zároveň výzvou k zamyšlení nad budoucností této výjimečné stavby.

Publikace o hotelu Geling/Praha zaujme svým grafickým zpracováním

Vedle autorských monografií vznikla v roce 2025 také rozsáhlá kolektivní publikace **Měsíce Jizerských hor**, na niž se podílela řada autorů, včetně členů Spolku Patron. Představuje soubor úvodních textů, které v období 2002–2026 otvíraly jizerskohorskou část měsíčníku Krkonoše – Jizerské hory. Celkem 24 autorů se silnou vazbou na Jizerské hory a jejich blízké i vzdálenější okolí zaznamenalo osobitým literárním způsobem zásadní události a významné osobnosti spojené s tímto nejsevernějším pohořím naší země, ale i své úvahy, zamyšlení, zážitky či příhody, to vše rámované proměnami krajiny v jednotlivých měsících roku. Texty nás vrátí do minulých desetiletí a prostřednictvím konkrétních příběhů a vzpomínek i jejich reflexí připomenou, jak se Jizerské hory postupně proměňovaly až do současné podoby. Obrazový doprovod tvoří nejlepší snímky fotosoutěže Zaostřeno na Jizerky, kterou od roku 2011 organizuje Nadace Ivana Dejerala pro ochranu přírody.

Poslední knihou, kterou nelze v přehledu publikační činnosti členů Spolku Patron opomenout, je **Smrkové toulání** Marka Řeháčka a Jana Pikouse. Tato publikace navazuje na Řeháčkovu dlouhodobou práci s tématem krajiny Jizerských hor a je pomyslným volným pokračováním titulu Bukové toulání, vydaným v roce 2023.

Křest sborníku *Měsíce Jizerských hor* proběhl 17. října 2025 v liberecké knihovně

Pozvánka na výroční členskou schůzi

Redakce

Výbor Spolku Patron zve všechny členy spolku na výroční členskou schůzi, která se bude konat v sobotu 21. března 2026 od 9,30 v environmentálním centru Sylvatica v Jiřetíně pod Bukovou. Centrum se nachází 100 metrů od železniční zastávky Jiřetín pod Bukovou a 200 metrů od Vily Schowanek.

V oficiální části členské schůze bude na programu přednesení zprávy o činnosti Spolku Patron v roce 2025, zprávy o členské základně, hospodaření, revizní zprávy a návrh plánu činnosti pro rok 2026. V rámci jednání budete mít možnost hotově uhradit členské příspěvky, případně – pokud jste tak ještě neučinili – si nechat vystavit novou verzi členského průkazu.

Členská schůze pak bude pokračovat neformální částí, ve které bude možné diskutovat a prezentovat příspěvky členů. Pro účastníky schůze bude tradičně připraveno občerstvení. Program schůze zpestří vystoupení dámského tria „Katastrofální předpověď počasí“.

Podrobný program schůze bude zveřejněn na webových stránkách Spolku Patron 14 dnů před jejím konáním. Sledujte proto pozorně spolkový web a emailovou komunikaci.

Jednání minulé výroční členské schůze v březnu 2025. Foto Bohumil Horáček

Obnova kříže Augustina Augstena

Jiřina Vávrová

U silnice v Oldřichově v Hájích, v dolní části Filipky, se dočkal obnovy železný kříž na žulovém podstavci, který zde stojí již více než dvě století. Památku nechal v roce 1820 postavit tehdejší rychtář Augustin Augsten. Kříž byl vysvěcen, původně byl bez nápisu a o jeho údržbu se staral majitel rychty na Filipce.

Soklová část podstavce je v horní části zdobena římsou s vyobrazením srdce a profilovaným paprskovitým ornamentem. Ve spodní části je sokl opatřen čtyřmi výklenky. V přední části se nachází obrázek a nápis malovaný na plechu.

Kříž Augustina Augstena naproti sokolovně v Oldřichově v Hájích září novotou. Foto Bohumil Horáček

Po stranách jsou výklenky se stopami starých, dnes již nečitelných nápisů. V jednom z nich je nově umístěna cedulka se jmény těch, kteří se zasloužili o opravu této památky.

Na jaře 2025 začaly restaurátorské práce. Kamenný podstavec byl očištěn a restaurátorka Vanesa Trostová mu vrátila původní vzhled. Odkopání drnů kolem podstavce zajistili zaměstnanci obce. Nový kříž zhotovili kováři Kryštof Uhrin a Jan Moravec. Maleb do výklenků se ujala Jana Pospíšilová.

Na obnově památky se tedy podíleli výhradně obyvatelé Oldřichova. Celý projekt financovala obec Oldřichov v Hájích. Slavnostní požehnání opraveného kříže se uskutečnilo 11. října 2025, obřad vedl nový hejnický farář Jiří Voleský.

Třetí výlet s Karlem Nádeníkem

Bohumil Horáček

V minulém čísle časopisu Patron jsme připomněli 10. výročí úmrtí Karla Nádeníka. Rád bych se k němu ještě jednou vrátil a zavzpomínal na výlet, který jsem s ním před lety prožil.

Má setkání s Karlem Nádeníkem se dají spočítat na prstech jedné ruky. Asi nejvíce se mi do paměti vrylo to úplně první. Nejenom proto, že jsem měl možnost osobně se seznámit s člověkem, o kterém a od něhož jsem hodně četl. Mohl jsem si zároveň promluvit s někým, kdo má k Jizerským horám velice niterný vztah.

Bylo to v sobotu 8. října 2011, kdy se u lesní školky Dendria navzdory dešti sešlo několik nadšenců, kteří chtěli poznat stará důlní díla u Nového Města pod Smrkem. Spolek Patron připravil výpravu, kterou vedli Rony Novák a Karel Nádeník – tehdy již autor knihy o Smrku, výjimečný znalec kraje, a především neúnavný vypravěč. Zatímco Rony u každé štolky chvílku bojoval s mřížemi, „pan učitel Nádeník“ – jinak mu tam tehdy nikdo neřekl – mezitím poutavě líčil historii dolování i vzpomínky z dob svého mládí, kdy ještě byly štolky volně přístupné.

Výlet do novoměstských štol začal podrobným výkladem „pana učitele“ Nádeníka. Foto autor

Karel Nádeník se neohroženě vydává do hloubi jednoho z důlních děl. Foto autor

Mezi štolami jsme chodili po Karlových tajných stezkách, zde právě nastupuje na jednu z nich. Foto autor

Rašeliniště Černá jezírka – kromě Smrku další Karlovo zamilované místo. Foto autor

Prolezli jsme je skoro všechny: Beránek Boží, Děti Izraele i patrovou štolu na Rapické hoře, obdivovali jsme ruční ražbu, zatopené chodby i netopýry. Už během přesunu mezi jednotlivými štolami mi došlo, jak velkým znalcem Novoměstska Karel Nádeník je. Cest jsme se drželi snad jen k první štole, což byl Beránek Boží. Pak jsme se různě nořili do lesa, křížili lidské i zvířecí stezičky, abychom se náhle vynořili před vchodem do dalšího důlního díla. Déšť nás doprovodil až na svah Měděnce ke štole Blažená bohatá útěcha. Karel nám cestou sliboval krásné limonitové usazeniny, ale dovnitř jsme se nakonec nedostali, tak nám o nich aspoň dobrou čtvrt hodinku povyprávěl.

Zpevněné cesty jsme využili jen při návratu, kráčeli jsme i po tělese singl-treku. A právě tady jsem měl možnost si s Karlem více popovídat. Asi nejvíce si dodnes pamatuji na filozofování o „mileneckém vztahu“ k Jizerským horám. Probírali jsme i staré bardy a skutečnost, že se pomalu zmenšuje množina lidí, která hory nechápe jen jako tělocvičnu. Při té příležitosti zmínil i Rudolfa Kauschku. Pochlubil jsem se svojí nedávnou návštěvou u jeho desky na skále Náhrobek. Karel jen povzdechl a zcela věcně poznamenal: „No jo, my starší pánové už se tam těžko dostaneme!“ Nevěnoval jsem tomu pozornost, vůbec mě tehdy nenapadlo, že „ten“ Karel Nádeník by snad u Kauschkovy památky ještě nikdy nebyl. Jistojistě jej tam teprve o několik měsíců později zavedl Ota Simm.

Poté co se naše každoroční dubnová vzpomínka na Emila Nováka přesunula od Věže Grálu na novoměstský hřbitov, zajdeme pokaždé zapálit svíčku i k místu posledního odpočinku Karla Nádeníka.

Kromě Smrku měl v Jizerských horách ještě jedno zamilované místo. Bylo jím rašelinště Černá jezírka. Rád k němu chodíval sám i s přáteli, a vychutnával ticho i vůni lesní samoty. Byl to právě výlet k Černým jezírkům, který se mu 12. září 2015 stal osudným.

Tím lesním průsekem jsem také často chodil a dosud chodívám – ať už k Černým jezírkům, nebo coby zkratkou k Zelenému kameni. Od doby, kdy se v něm objevil skromný kříž, mívám i konkrétní místo, kde skončil Karlův život. Stalo se to rychle, nečekaně a v lůně jeho milovaných Jizerských hor. A přestože smrt byla, je a bude vždy jen smrtí – banální, neodvratnou a definitivní – přistihuji se, že mu takový odchod tak trochu závidím.

Prostý kříž v lesním průseku na místě Nádeníkova úmrtí.
Foto autor

Nádeníkova pamětní deska na vrcholu Smrku. Foto autor

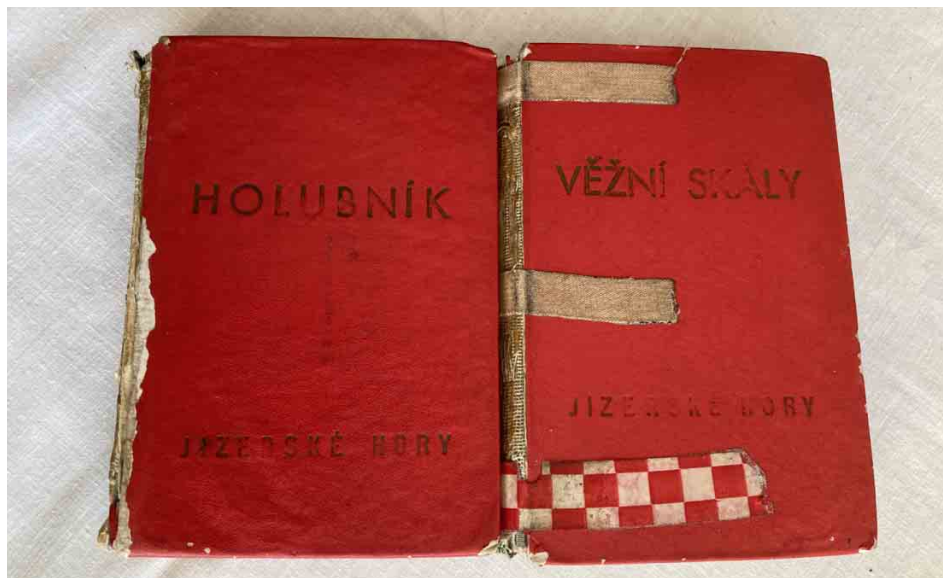
Knížky nejen na vrcholech

Otokar Simm

Uplynulo již víc než padesát let od doby, kdy Ondřej Klaus – tanvaldský turista a spolupracovník 4. obvodu tehdejší Státní ochrany přírody – umístil na 14 jizerskohorských vrcholů a zajímavých objektů schránky s návštěvníckými knížkami. Snad se inspiroval podobným zvykem horolezců, rozdíl byl jen v tom, že se jednalo o cíle každému snadno dostupné. Měl v úmyslu zjistit, kolik turistů vybraná místa navštěvuje. Někde se červené zápisníky zaplnily během jednoho dvou roků, jinde vydržely i desítky let. Vyměněné či stažené pak Ondřej shromažďoval ve svém archivu.

Před delší dobou se mi Ondra ozval s tím, že by chtěl tyto materiály věnovat někomu, u koho by zůstaly zachovány i v budoucnu. Můj návrh uložit je v jičtínském depozitáři Spolku Patron rád přijal. A na jaře roku 2025 dorazil balík nejen s nimi, ale i se starými fotkami a diapozitivy s jizerskohorskou tematikou. Vše jsem následně předal spolkovému výboru Patrona k úschově a dalšímu využití.

Všechny staré záznamníky se bohužel nedochovaly. Některé jsou silně poničeny vlivem povětrnostních podmínek i nevhodného zacházení, z jiných zbyla pouhá torza, další si odnesl „na památku“ kdovíkdo. Zásilka ale obsahovala i několik knih v dobrém stavu, z nichž dvě – z Holubníku a Věžních skal

Knížky Ondřeje Klause z Holubníku a Věžních skal. Foto autor

H O L U B ň Í K

| Taubenhaus |

peleši: Hejnice odd.25.

Bedřichov odd.102.

nadm.výška:1009 m.n.m.

SPK:Holubník

Knižka založena

23. 6. 1974

A bude sloužit i těm,co toto
místo navštíví po tobě.

Tímto žádám všechny turisty,
spertovce a ostatní návštěvníky,
aby s knížkou a schránkou
slušně zacházeli, neznečišťovali,
a netrhali listy, ap.

Děkuji.

Klaus Ondřej

Tato knížka a schránka jsou
majetkem Ondřeje Klause .

TANVAID-PRAHA

TJ Jiskra Tanvald odb.turistiky.

CBO

Všechny Ondřejovy zápisníky byly uvedeny obdobným způsobem. Archiv autora

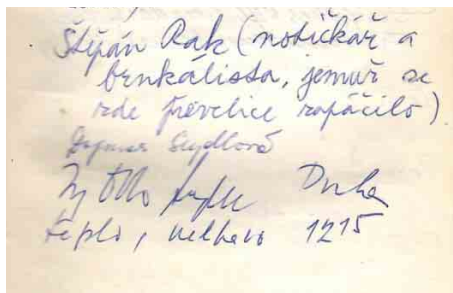
- jsem si vypůjčil k podrobnějšímu prozkoumání. A dá se v nich věru nalézt leccos zajímavého!

Mezi stovkami zápisů na Holubníku, někdy úhledných, jindy rozmáchné nadrápaných, stručných i rozvláčných, psaných česky a nezřídka i německy, hledám záznamy kamarádů, přátel a trochu ješitně i svoje vlastní. Hned v úvodu se například dovídám, že knihu na vrchol Holubníku donesli 23. června 1974 dva členové TOM (Turistického oddílu mládeže) Zálesák z Tanvaldu: Miloslav Kunc, řečený Muskwa, a Petr Gleissner alias Kanybal.

Postupně objevuji vpravdě jedinečné zápisy, z nichž jsem dva vybral. K nejcennějším patří záznam libereckého rodáka a věhlasného německého spisovatele Otfrieda Preußlera, jehož překlad zní: „Před 34 roky jsme zde nahoře byli naposled. A je tady stále ještě moc moc hezky. Otfried a Annelies Preußlerovi, nyní v Haidholzenu / Horní Bavorsko. 21. září 1974“ V tehdejší Československu jej ještě sotva kdo znal, ale s odstupem padesáti let vešel i u nás ve všeobecné povědomí a vážnost.

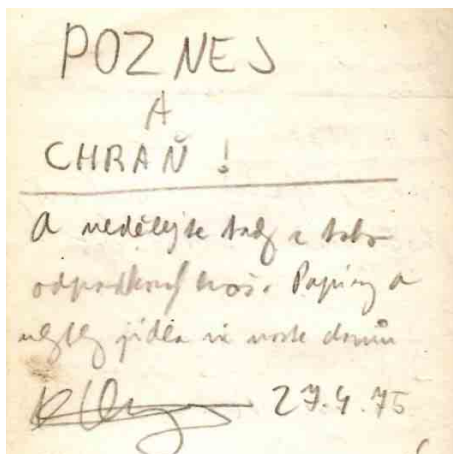
63
Vor 34 Jahren sind wir das
letzte Mal hier oben gewesen.
Und es ist noch immer sehr,
sehr schön hier.
Otfried und Annelies Preußler,
sind in Haidholz (Oberbayern)
21. September 1974
21.9.74 Jiskra

Unikátní zápis Otfrieda Preußlera na Holubníku. Archiv autora

Štěpán Rak (notičkář a
brnkálista, jemuž se
zde převelice zapáčilo)
Jepina bydlorá
Zy Oho paple Duha
Leplo, nekovo 1275

Zápis kytarového virtuosa Štěpána Raka na Holubníku. Archiv autora

POZNEJ
A
CHRAŇ!
A nedělyte Andy a bobo
odpovědi nosi. Papiny a
uzly jidla ve vode domu
Klaus 29.4.75

Ondřej Klaus připomíná návštěvníkům, že mají na Holubníku udržovat pořádek. Archiv autora

čís Smědavské hory byla založena 16. listopadu 1975 a vydržela zde neuvěřitelných 35 let, o čemž svědčí zápis Josefa Joe Kuny o její výměně 4. září 2010. Tu najdeme na Smědavském kameni dodnes.

S politováním musím ovšem konstatovat, že někde se nezachoval ani vlastní objekt. Týká se to zejména ojedinělého balvanu zvaného Globus a také poškozeného Viklanu na Zeleném vrchu.

Přestože výletníci tenkrát nosili v kapsách místo mobilů nepřesné papírové mapy a slova jako internet či umělá inteligence byla neznámými pojmy, i tak trefili na místa, na která nevedly značené, ba někdy ani jiné cesty.

Soupis vrcholů a skal, na kterých byly v letech 1974–1975 založeny knížky Černá hora, Čertův odpočinek, Dračí vrch, Globus, Holubník, Hruškové skály, Jelení skála, Jizera, Pytlácké kameny, skalní hřib v Polubném, Smědý kámen, Viklan na Zeleném vrchu, Vlčí skály a vrchol Srázů.

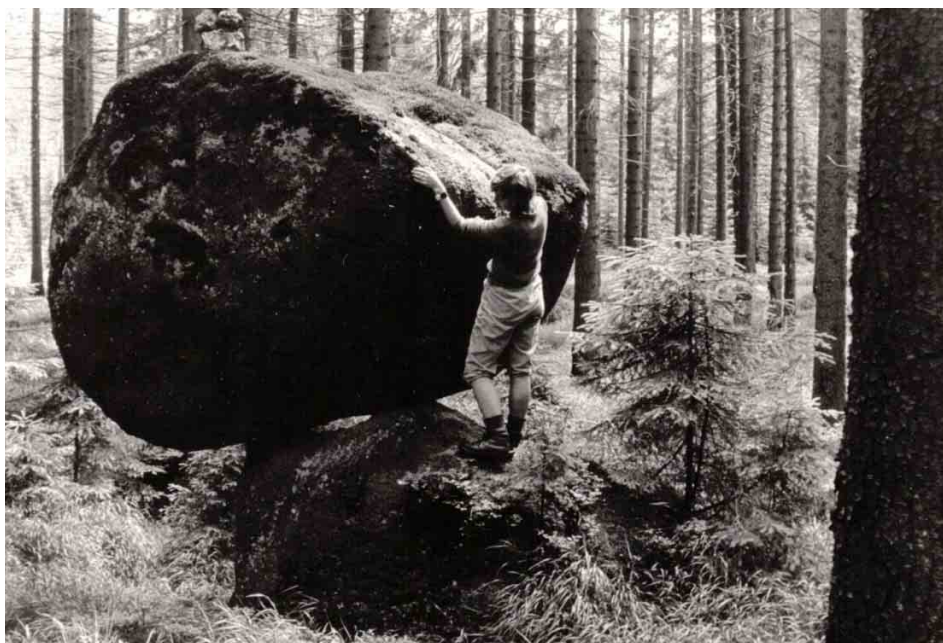
Neměně zajímavá jsou i slova kytarového virtuosa Štěpána Raka, který vrchol Holubníku zdolal s přáteli 3. srpna 1974: „Štěpán Rak (notičkář a brnkálista, jemuž se zde převelice zapáčilo).“ Kromě jmen souputníků najdeme u zápisu i sdělení, že ten den bylo ve 12.15 teplo, mlhavo a ukázala se duha.

Listuji dál zápisů z Holubníku a dozvídám se, kdo odkud přicházel a kam měl namířeno, kde bydlí, někdo připojil i věk. Většinou nechybí informace o tom, jestli zrovna byla mlha a nebylo nikam vidět, nebo naopak svítilo slunce a viditelnost byla fantastická. Jednoho nesnesitelně tlačila bota, druhého žraly mouchy a 31. května 1975 ve 14.55 na Holubníku sněžilo... Poslední zprávy pocházejí z října 1975. Po tom, jestli Ondřej knihu po zaplnění nahradil jinou, jsem už nepátral.

Jen na několika místech se dochovaly plechové krabice se zápisníky dodnes; ověřeno to mám například na Smědém kameni či na vrcholu Srázů. Na nenápadné skalce na úbo-

Na Smědém kameni se v současnosti nachází teprve druhá knížka z roku 2010. Foto Jaroslav Haufel

Skála Globus na snímku z 21. července 1973 byla později úmyslně zničena při těžbě stromů. Foto Pavel Fajgl

Oprava studánky na Hartě

Marie Matušková a Ruda Makel

V rámci Svatohubertských slavností, pořádaných každoročně Zemědělským a lesnickým učilištěm Frýdlant, byla dne 7. listopadu slavnostně ukončena oprava lesní studánky na Hartě. Podnět k její obnově dal Milan Poláček, předseda Spolku Patron. V polovině května nás navštívil ve Frýdlantě a požádal nás, zda bychom se na místo podívali, zhodnotili její dezolátní stav a posoudili, zda a za jakých podmínek by bylo možné tuto historickou studánku opravit. V českém registru studánek je vedena jako bezejmenná.

Na místo, kde jsme opravdu dlouho nebyli, jsme se s manželkou brzy vypravili. Rozhodování nebylo lehké – studánka byla ve velmi špatném stavu, zanesená bahnem a listím, přístřešek nahrazený roztrhanou igelitovou plachtou, okolí podmáčené a zarostlé různou vegetací. Přístup z lesní silnice byl velmi náročný.

Vrátili jsme se tam s naším kamarádem, horalem Láďou Trakalem. To, co nás při první návštěvě nahlodalo, tentokrát převážilo – už jsme se v tom „vezli“. Bylo nám jasné, že to budeme my dva s Maruškou, kdo bude muset zajistit organizační práci, shánět lidi i materiál a vše koordinovat.

Prvním krokem bylo zjištění vlastnických vztahů. Vznik studánky spadá do hluboké minulosti – na historických mapách les nesáhá tak daleko a studánka mohla sloužit jako zdroj vody při práci na polích. Nachází se na pozemku p. p. č. 4266/1 v k. ú. Frýdlant, jedná se o lesní pozemek ve vlastnictví ČR, určený k plnění funkcí lesa,

spravovaný Lesy ČR, nacházející se v chráněném ložiskovém území.

Zbytky dochovaných schodů svědčí o značném úsilí, které bylo na vybudování studánky vynaloženo, stejně jako výrazné terénní úpravy v okolí. I když se nám ani přes veškeré úsilí a zapojení mnoha místních znalců nepodařilo přesně zjistit jméno jejího stavitele, všechny indicie nasvědčují tomu, že byla vybudována jako součást štetovné silnice vedoucí od frýd-

Na začátku prací vypadala studánka velice zanedbaně. Foto autoři

lantského hřbitova na Hartu. Souhlas Spolku Patron byl samozřejmý.

Dalším krokem bylo oslovit vedení města Frýdlant a Lesy ČR, informovat je o našem záměru a požádat o spolupráci. Už úvodní jednání proběhlo nad očekávání dobře. Město i Lesy ČR s opravou studánky souhlasily, považovaly ji za výborný nápad a přislíbily spolupráci i maximální podporu. Již při tomto jednání jsme si mohli rozdělit úkoly a kompetence a také jsme se jednomyslně shodli na názvu studánky.

Franz Clam-Gallas (26. 7. 1854 – 20. 1. 1930) byl nejen posledním mužským příslušníkem svého rodu a vlastníkem frýdlantského, grabštejnského a leberského panství, ale také osobností, která v tomto kraji zanechala výraznou stopu. Studánka byla s největší pravděpodobností vybudována právě za jeho éry.

První rozpaky se tak rozplynuly a my jsme se s radostí mohli pustit do práce. Hlavní osu prací tvořily terénní úpravy, které zajišťoval Spolek Patron: od-

Jedinou použitelnou technickou pomůckou byly lidské ruce, nohy a ruční nářadí. Foto autoři

Do obnovy se zapojili také členové Spolku Patron. Foto autoři

Kvalitní a pevné prameniště je základem každé studánky. Foto Petr Bureš

dodávky dubového dřeva, latí a nátěrového systému na přístřešek, výroba tabule s názvem studánky a jmény účastníků opravy i dvou směrových cedulí. Lesy ČR zajistily dodávku kamenů, prořezávku a odtěžení stromů, odvodnění a opravu silnice nad studánkou.

Domníváme se, že je namístě zmínit podíl Spolku Patron podrobněji. S úpravami jsme začali ve třech – Matušková, Trakal, Makel – a na naši výzvu se k nám podle aktuální potřeby přidávali další členové a sympatizanti: Šárka Štěpánová, Petra Svobodová, Petr Bureš, Aleš Navrátil, Jirka Sklepník, Vláda Hnyk a Oliver Scholze. Musíme konstatovat, že sehnat lidi nebyl žádný problém, což nás velmi těšilo a výrazně nám to ulehčilo práci. Společně jsme odpracovali více než 250 hodin, za což všem patří velký dík.

Ruda Makel při práci v „soukromých bahenních lázních“. Foto autoři

stranění zbytků zastřešení, vyčištění a doplnění schodů, odbahnění celého okolí, vybudování přístupové plochy z nášlapných kamenů, vyčištění nádržky, položení drenážních hadic, zajištění svahu proti sesuvu, postavení dubových palisád, konstrukce nové stříšky a další práce. Podle potřeby se zapojovalo také město Frýdlant –

významnou měrou se na opravě podíleli také naši sponzoři. Štěrka na drenáže dodala firma SILKOM, konstrukci střechy a zastřešení provedl pan Žák z Višňové se svými kamarády, a člen Spolku Patron Aleš

Navrátil zajistil výraznou slevu na nákup nátěrových hmot.

Ve chvíli, kdy byla studánka zastřešená a terénní úpravy zhruba hotové, jsme si s Maruškou uvědomili, že vlastně nevíme, do jaké míry je naše řešení správné a zda nejde jen o náš jednostranný pohled. Svolali jsme proto jakýsi kontrolní den všech zainteresovaných, aby naši dosavadní práci zhodnotili a domluvili jsme se, co je ještě potřeba v závěrečné fázi udělat.

Velmi nás potěšilo, že hodnocení bylo bez výhrad a opět se projevilo vstřícný přístup všech zúčastněných. Sami se hlásili k úkolům, které bylo třeba dokončit, aby byla studánka hotová v domluveném termínu. Stanovené úkoly se skutečně podařilo splnit, i když některé doslova „s odřenýma ušima“.

A tak se na svátek svatého Huberta sešli všichni, kteří se na opravě dnes už studánky Franze Clam-Gallase jakkoli podíleli, aby si společně pogratalovali a poděkovali. Bylo nás, včetně hostů, přes dvacet. Nové studánce pak popřál hlas lesního rohu, aby opět přinášela žiznivým kolemjdoucím osvěžení a radost z našich krásných jizerských lesů.

Studánka obdržela jméno a tabulku do štítu stříšky.
Foto autoři

První lahodné doušky z obnoveného pramene. Foto Petr Bureš

Kámen Rozmezí: trojmezí tří panství potřebuje údržbu

Bohumil Horáček

V údolí Jeleního potoka, stranou hlavních turistických tras, se nachází místo, kde se po staletí stýkaly hranice tří panství – frýdlantského, libereckého a smržovského. Rozmezí dnes připomíná nápadný balvan, upravený roku 1822 jako hraniční kámen. Spolek Patron plánuje jeho údržbu, aby se tento významný bod historické krajiny dochoval i po další roky.

Místo zvané Rozmezí je dnes většinou návštěvníků Jizerských hor známo spíše podle turistického rozcestí modré Kristiánovské cesty a žluté turistické stezky, která zde odbočuje na Černou horu. Skutečné historické rozmezí však leží o něco níže, ve svahu nedaleko Jeleního kamene. Právě zde se po dlouhou dobu stýkaly hranice tří panství: frýdlantského, libereckého a smržovského.

Dochovaný balvan, umístěný na styk hranic v roce 1822, nese vytesané zkratky HF, HR a HM. Ty označují německé názvy panství: *Herrschaft Friedland* (Frýdlant), *Herrschaft Reichenberg* (Liberec) a *Herrschaft Morchenstern* (Smržovka). V současnosti se zde stýkají katastry Bedřichova, Josefova Dolu a Hejnic, což potvrzuje dlouhodobou stabilitu hranic v této části Jizerských hor, přestože se

politická i správní struktura v průběhu staletí proměňovala.

Dnes je hraniční kámen zarostlý bujnou vegetací, která způsobuje stále se zhoršující čitelnost nápisů. Zatímco ještě na začátku milénia stál na odlesněné pasece, dnes jej stále více pohlcuje hustý les. Ten jednak narušuje vnímání hraničníku jako krajinné dominanty, zároveň v jeho okolí vytváří tmavé a vlhké prostředí, které – společně s padajícím jehličím – přispívá k destrukci vytesaných nápisů a obrůstání kamene mechem.

Spolek Patron má proto v plánu během roku 2026 provést na místě údržbu většího charakteru. Záměrem je citlivé očištění, stabilizace uložení a zlepšení čitelnosti historických nápisů – podobně jako to provedl před pěti lety na kameni Brzda. Po konzultaci s Lesy ČR bude také zajištěna

*Zima v roce 1997 nabídla pohled na holou planinu s dobře viditelným hraničníkem.
Foto Miroslav Deml*

odborná probírka dřevin v okolí.

Obnova historického kamene na Rozmezí není jen technickým zásahem, ale především připomenutím toho, že i nenápadné kameny mohou vyprávět důležité příběhy o minulosti regionu. Přestože jde o drobnou památku, její vypovídací hodnota je mimořádná – připomíná způsob, jakým byla krajina organizována, spravována a využívána v době rozvoje lesnictví, sklářství a dřevařství v Jizerských horách.

Rok 2000 – kámen na Rozmezí již obklopuje mladý les, nápisy jsou stále dobře čitelné. Foto Miroslav Deml

Za více než dvacet let les vyrostl, historické značky ohrožuje vlhkost, mechy a padající jehličí. Foto autor

Děje se nejen v Jizerských horách

Spolek Patron na setkání v Horní Řasnici

Dne 23. října 2025 se v Horní Řasnici uskutečnilo 9. setkání okrašlovacích spolků Frýdlantska. Akce nabídla prostor pro vzájemné setkání, sdílení zkušeností a prezentaci činnosti jednotlivých spolků působících v oblasti péče o kulturní dědictví a krajinu. Součástí programu bylo také představení Spolku Patron a jeho aktivit zaměřených na péči o drobné památky a připomínání jejich příběhů.

Kniha „Svobodův život“ – příběh pomníčku na Viničné cestě

Závěr roku přinesl na trh novou publikaci Svobodův život od Markéty Moravcové, která přibližuje příběh Josefa Svobody a jeho pomníčku na Viničné cestě. Kniha vypráví osud lesníka, horolezce a politického vězně a odhaluje pozadí nenápadného pamětního místa v krajině. Publikace je dostupná u autorů a ve vybraných knihkupectvích.

Přednáška o pomníčcích v Domě přírody Jizerských hor

V Domě přírody Jizerských hor v Oldřichově v Hájích se v úterý 9. prosince 2025 uskutečnila přednáška na téma Jizerskohorské pomníčky a jejich příběhy. Akci uspořádal Spolek Patron ve spolupráci s Domem přírody Jizerských hor, přednášejícím byl Oliver Scholze. Program byl zaměřen na činnost spolku a na historické souvislosti jizerskohorských pomníčků, včetně příběhů, které se k nim vážou.

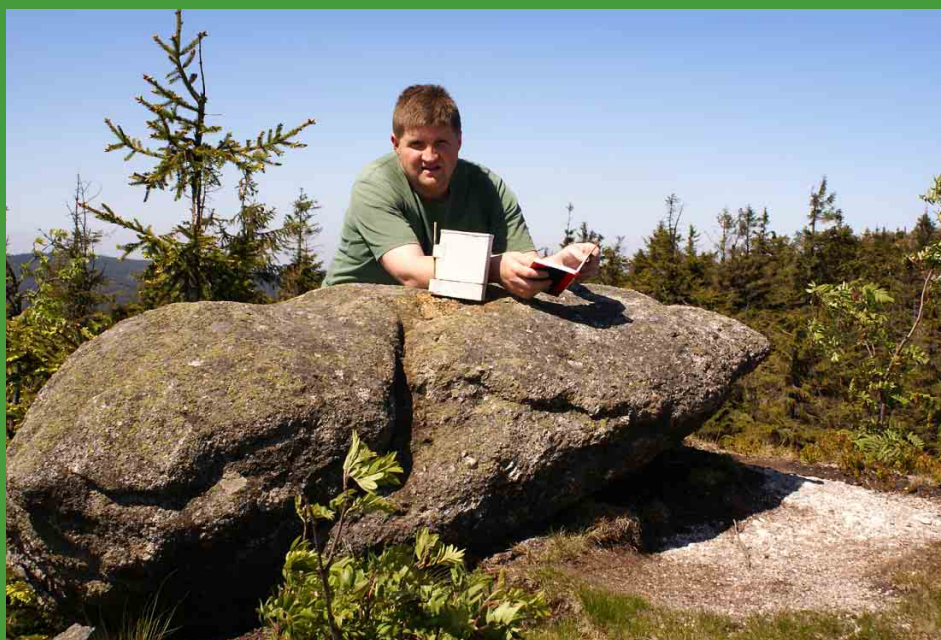

Čtvrtletník přátel drobných památek Jizerských hor č. 4/2025 (36. ročník)

Vydává Spolek Patron, Jiřetín pod Bukovou 73, 468 43, IČO: 64669807. Vydáván čtvrtletníkem PATRON je povoleno Ministerstvem kultury ČR. Ev. č. MK ČR E 10470. Redakce: Bohumil Horáček, Otokar Simm. Grafická úprava: Michal Janus. Tisk: Geoprint, Krajinská 1110, Liberec. Příspěvky zasílejte na adresu: Bohumil Horáček, Na Radouči 1254, 293 01 Mladá Boleslav, nebo e-mailem: horacek21@seznam.cz. Interní tiskovina.

Slavnostní fanfára pokřtila obnovenou studánku Franze Clam-Gallase na Hartě. Foto Petr Bureš

První „vrcholová knížka“ Ondřeje Klause vydržela na Smědém kameni 35 let. V roce 2010 ji vyměnil Josef Joe Kuna za novou, kterou zde najdeme dodnes. Foto Bohumil Horáček, 2012

Obnova kříže na Křížovém buku

V den obnovy obrázku na Buku anděla strážného, tedy ve čtvrtek 30. října 2025, byl instalován nový krucifix i na Křížovém buku u chaty Hubertka. Tento mohutný strom stojí u historické komunikace, označované někdy jako „Smuteční cesta“, po níž podle tradice odcházeli evangelíci z českých zemí v době protireformace. Kříž zde připomínal víru a vytrvalost tehdejších horalů.

Půl století starý dřevěný kříž s litinovým korpusem Krista byl v posledních letech poškozený (článek o něm naleznete uvnitř tohoto čísla), proto jej členové Spolku Patron nahradili novým, zdobně provedeným kusem.

Spolku Patron jej darovali Lubomír Lietava a Daniela Králová z Jablonce nad Nisou. Kříž objevili v chatě Danielina dědečka Jiřího Maška (1924–1996), známého hruboskalského horolezce a držitele titulu Zasloužilý mistr sportu. Kříž mu v rámci recese věnovali kamarádi-horolezci ze Skaláku u příležitosti životního jubilea.

O citlivou a vkusnou obnovu pro účely instalace na Křížovém buku se postarala restaurátorka Vanesa Trostová spolu s uměleckým kovářem Janem Moravcem.

Text a foto Bohumil Horáček